

Tjänsteutlåtande

Upphandlingsenheten

Datum 2019-09-27

Dnr KS 2019/0189

Till Kommunstyrelsen

Yttrande över revisionsrapport - Granskning av kommunens upphandlings- och inköpsverksamhet

Sammanfattning

Revisorerna i Österåkers kommun har under 2019 låtit PWC genomföra granskning av kommunens upphandlings- och inköpsverksamhet. Resultatet finns sammanställt i revisionsrapport daterad i juni 2019, *Granskning av kommunens upphandlings- och inköpsverksamhet*.

Upphandlingsenheten har bemött revisorernas rekommendationer och föreslagit ett antal åtgärder som redogörs för i detta yttrande.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar

Som yttrande över revisionsrapport – granskning av kommunens upphandlings- och inköpsverksamhet överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2019-09-27.

Bakgrund

Revisorerna i Österåkers kommun önskar Kommunstyrelsens yttrande över de iakttagelser som redovisas i, av PWC i Juni 2019 författad rapport, *Granskning av kommunens upphandlings- och inköpsverksamhet*.

Granskningen visar på områden där Österåkers kommun har möjlighet att förstärka och förbättra rutiner samt processer för upphandling och inköp. Detta i syfte att stärka den interna kontrollen samt se över och upprätta ändamålsenliga rutiner.

Revisionen har genomförts för att undersöka kommunens avtalstrohet samt kartlägga inköpsmönstret i kommunen. Revisorerna har tagit stickprovskontroller i syfte att bedöma kommunens avtalsföljsamhet, dokumentationskrav, fakturakontroll samt attestering avseende elva inköp. Utöver detta har även tre (3) stickprov genomförts för att kontrollera följsamheten av lagar och regler i genomförda publicerade upphandlingar samt intervjuer med chefer för fem olika förvaltningar samt upphandlingschef.

Följande kontrollmål har formulerats:

- 1) Upphandling av entreprenör har skett i enlighet med lagstiftning och kommunens regler
- 2) Rutiner finns som säkerställer följsamhet till tecknade ramavtal och i övrigt efterlevnad av kommunens riktlinjer och regler
- 3) Rutiner för kontinuerlig uppföljning av avtal finns och tillämpas

Tjänsteutlåtande

- 4) Ramavtal finns som täcker verksamhetens behov av inköp av varor och tjänster

I rapporten sammanfattas att Kommunstyrelsen och nämnderna inte har en ändamålsenlig organisation för upphandling och inköp samt att ändamålsenliga rutiner och tillräcklig intern kontroll saknas.

Förvaltningens slutsatser

Kontrollmål 1 :

Kontrollmål ej uppfyllt.

Direktupphandling:

Den fakturagranskning som PWC genomfört visar att inköpen enbart delvis följer avtalen och att det finns brister i den dokumentationsplikt som råder vid inköp över 100 000 kr för direktupphandlingar som genomförts av verksamheter inom kommunen.

PWC bedömer att samtliga upphandlingar är relativt kortfattade och tydliga och att de krav som ställs är proportionerliga och icke-diskriminerande. PWC bedömer att konkurrensen och affärsmässigheten är osedvanligt god, då samtliga upphandlingar har minst tre utvärderade anbud.

Upphandling över tröskelvärdet:

Dokumentationen anses god för de annonserade upphandlingarna, men upphandlingsenheten uppmanas att använda de tekniska möjligheterna i upphandlingsverktyget mer frekvent såsom exempelvis för prisformulär. Detta för att minimera kommunens arbete och den risk för anbudsgivare och upphandlare som finns med separata och olästa prisfiler.

Det konstateras att rutinen för att bestyrka öppningsprotokoll är svag. Samtliga av de granskade upphandlingarna saknar bestyrkta öppningsprotokoll i den mening att de inte är signerade.

Åtgärdsförslag:

Upphandlingsenheten kommer:

- I större utsträckning att använda de tekniska möjligheter som tillhandahålls av upphandlingssystemet Tendsign vid annonserade upphandlingar i systemet.
- att arbeta med att ta fram rutiner som inkluderar ett uppföljningsansvar för upphandlingsenheten av de upphandlingar som genomförs över 100 000 kronor. För att tillse att kommunens upphandlingar följer gällande lagstiftning och kommunens regler.
- att arbeta fram ett gemensamt/enhetligt strukturerat arbetssätt (i form av checklista) för att säkerställa en ändamålsenlig dokumentation.
- att ta fram en riktlinje för direktupphandling
- att erbjuda utbildningar för förvaltningarna inom upphandlingslagstiftningen för att de ska kunna genomföra direktupphandlingar på ett korrekt sätt.
- att lämna som förslag att förvaltningarna utser en upphandlingsansvarig person per förvaltning.
- utreda huruvida kommunen ska investera i ett system för att stödja verksamheterna vid genomförande av direktupphandlingar

Tjänsteutlåtande

Kontrollmål 2:

Kontrollmål ej uppfyllt.

Skrivelse i de styrande dokumenten saknas kring följsamhet till avtal eller hur och av vem dessa ska följas upp eller kontrolleras av.

De sticksprovskontrollerade fakturorna visar att köp gjorts utanför giltiga avtal såväl som avvikande priser jämfört med avtal. De tre kontrollerade avtalen har skrivningar avseende uppföljning och samtliga krav anses proportionerliga vilket är en förutsättning för att en upphandlande myndighet med en rimlig insats ska kunna följa upp de krav som ställts i en upphandling. I detta fall är dock avtalen för unga för att detta ska kunna kontrolleras inom ramen för revisionens granskning.

Åtgärdsförslag:

Upphandlingsenheten kommer:

- att se över och uppdatera styrande dokument så att de är förenliga med gällande lagstiftning samt försäkra sig om att styrdokumentet innehåller ett tydligt uppföljningsansvar med tydlig ansvarsfördelning avseende vem samt när uppföljning ska ske.
- att vara en del av den interna kontrollplanen för budget 2020 som ett led i uppföljningsarbetet. Fem av kommunens största avtal har valts ut och dessa kommer att kontrolleras både ur ett leverantörs- samt ett avtalstrohetsperspektiv.
- att verka för att upphandlingsenheten ska vara en del av den interna kontrollplanen framgent.
- att utreda huruvida kommunen ska investera i ett e-handelssystem i enlighet med rekommendation från PWC. Med inköpsdata som ett e-handelssystem kan tillhandahålla skulle kommunen kunna få en helhetsbild över inköp som sker i organisationen. Kommunen skulle kunna styra inköp med ett strategiskt förhållningssätt, vilket i sig skulle resultera i att antalet småinköp skulle minska och den interna kontrollen samt uppföljningen skulle förenklas och förbättras.

En förutsättning är dock att:

- resurser tillförs för att implementera ett e-handelssystem och möjliggöra att kontinuerligt arbeta med att ansluta tillkommande avtal och säkerställa att dessa följs upp.
- resurser utses inom förvaltningarna eller att resurser tillsätts upphandlingsenheten för att på ett effektivt sätt kunna arbeta med inköpsprocessen inom kommunen. (Förslagsvis att inköpsamordnare utses samt att det utbildas behöriga beställare på enhetsnivå.)

Kontrollmål 3:

Kontrollmål ej uppfyllt.

Styrdokumentet har svaga skrivningar avseende uppföljning av avtal och de som finns är inte kända inom verksamheten. Intervjuer ger indikation på att rutiner till viss del saknas på området både inom och centralt i kommunen.

Tjänsteutlåtande

Vidare är det en svaghet att kommungemensamma avtal inte följs upp annat än i begränsad form. Revisionen menar också att det är en brist att verksamheternas uppfattning om upphandlingsenhetens arbete inte undersökts eller följs upp.

Åtgärdsförslag:

Upphandlingsenheten kommer:

- att uppdatera styrdokument kring hur kommunen ska arbeta med uppföljning av både förvaltningsspecifika samt kommunövergripande avtal samt ett cirkulärt resonemang för upphandlingsprocessen.
- att ta fram rutindokument för uppföljningsprocessen så att kommunstyrelsen kan försäkra sig om att förvaltningarna får rätt förutsättningar för att följa upp avtal.
- att implementera ett arbetssätt med reflektionsmöten efter avslutad upphandling för att fånga upp både goda samt mindre bra erfarenheter av genomförd och avslutad upphandling.
- att implementera ett utökat arbetssätt kring uppföljning av kommunens övergripande avtal på upphandlingsenheten.

Kontrollmål 4:

Kontrollmål uppfyllt.

Kommunen har ramavtal som täcker verksamhetens behov, vilket kan styrkas genom att relativt få inköp görs av leverantörer utan avtal.

Bilaga

Revisionsrapport - Granskning av kommunens upphandlings- och inköpsverksamhet - Juni 2019.

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Linnea Spång
Upphandlingschef

Expedieras

- PwC
- De förtroendevalda revisorerna
- Kommunkansliet